

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Modifikace SJM a její účinky

Shodně s předchozí právní úpravou i z. č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, dále jen NOZ, umožňuje smluvně upravit manželům či snoubencům zákonný režim společného jmění manželů. Dle § 717 NOZ může smluvený režim spočívat v režimu oddělených jmění, režimu vyhrazujícím vznik společného jmění ke dni zániku manželství, režimu rozšíření rozsahu nebo zúžení rozsahu společného jmění. NOZ se v mnoha ohledech navrácí k principům ABGB, ale co se týče manželského majetkového práva, ponechává povinný vznik společného jmění ke dni uzavření manželství.

Zákonný režim a hospodaření v zákonném režimu lze smluvně upravit tzv. modifikační dohodou. Jedná se o klasické právní jednání, závazkově právní vztah, tudíž nesmí být dohoda v rozporu s ustanoveními upravujícími právní jednání. Dle ust. § 716 odst. 2 NOZ je stanoven požadavek na speciální formu tohoto jednání – forma veřejné listiny, alias notářského zápisu[1]. Modifikace se týká jakékoli věci, tedy majetku manželů, modifikovat si libovolně nemohou jiná práva a povinnosti, např. právo na informace. Modifikace se zpravidla týká obsahu, či rozsahu společného jmění, může se týkat i doby vzniku společného jmění. NOZ však výslovně zakazuje modifikaci jakkoli změnit režim obvyklého vybavení domácnosti. [2] Vzhledem k tomu, že v ustanovení § 709 NOZ není obvyklé vybavení domácnosti stanoveno jako výjimka, měl by být vždy okruh tohoto majetku ve společném jmění. Otázkou zůstává, proč ustanovení § 3038 NOZ vyjímá tento majetek ze společného jmění. Ať už je obvyklé vybavení rodinné domácnosti součástí společného jmění nebo má svůj speciální vlastnický režim, nemůže s ním modifikační dohoda jakkoli nakládat. Další omezení pro projevení autonomie vůle v modifikační dohodě je zákaz uzavřít takovou smlouvu, která by svými důsledky vylučovala schopnost manžela zabezpečovat rodinu. [3] *„Z dikce zákona je zjevné, že zabezpečování je pojímáno jako dlouhodobá soustavná činnost, která by mohla být smluvním ujednáním narušena. Minimální rozsah takového zabezpečení je třeba hledat v povinnostech, které jsou manželům uloženy přímo zákonem. Půjde tedy primárně o udržení schopnosti manžela poskytovat členům rodiny výživné v případech a míře stanovené zákonem.“* [4] Před účinky modifikační smlouvy jsou tak chráněni i členové rodiny, nejen druhý manžel. Co se považuje za vylučující schopnosti zabezpečení rodiny a co nikoli se bude zřejmě posuzovat dle předpisů o životním a existenčním minimu, kde jsou předepsány nejnižší možné finanční částky.

Společné jmění tedy vzniká uzavřením manželství. Účinky modifikační dohody tudíž mohou nastat nejdříve uzavřením manželství dle ustanovení § 720 odst. 1 NOZ. Jde o účinky inter partes, mezi manželem a manželkou, a nedochází k nabytí účinkům vůči třetím osobám. NOZ operuje s pojmem „třetí osoba“, zatímco z. č. [40/1964](#) Sb., hovořil o „jiné osobě“. Nejednou již soudy vyložily tento pojem, např. „Za jinou osobu ve smyslu § 143a odst. 4 obč. zák. je třeba považovat osobu, již se obsah smlouvy o zúžení rozsahu společného jmění manželů může v jejím právním postavení nějak dotknout resp. může zkrátit její práva.“ [5]

Na nabytí účinků vůči třetím osobám se musíme podívat v zákoně hned na několik ustanovení. Dále je také důležité posoudit, kdy závazek vznikl a kdy vznikla modifikace. Došlo-li k modifikaci až po vzniku závazku, musíme zohlednit ustanovení § 719 odst. 2 NOZ „Smlouva o manželském majetkovém režimu se nesmí svým obsahem nebo účelem dotknout práv třetí osoby, ledaže by se smlouvou souhlasila...“ Modifikační dohoda obsahující ustanovení, které se dotýká práva třetí osoby, je platná, pouze zde přistupuje otázka, zda s ní dotčená osoba souhlasila či nikoli a poté se posuzuje, zda je modifikace účinná vůči této osobě. Účinek erga omnes ohledně osob, s nimiž mají manželé

uzavírající modifikaci již závazky, se tedy bude posuzovat případ od případu individuálně v závislosti na tom, zda s modifikací dotčená osoba souhlasí.

Erga omnes účinky modifikace však budou nastávat i v dalších případech. Závazky vzniklé před uzavřením modifikace se tedy posuzují dle § 719 odst. 2 NOZ. Avšak závazky vzniklé po uzavření modifikace mají odlišný režim. Zajímá-li nás nemovitá věc, je třeba nahlédnout do katastru nemovitostí, neboť modifikace ohledně nemovitých věcí nabývají účinky vůči třetím osobám zápisem do katastru nemovitostí.[6] Samotná modifikace je platná i účinná již uzavřením manželství, pouze se na ni manželé nemohou odvolávat, pokud ohledně nemovité věci není zapsána v katastru nemovitostí. Účinnost smlouvy tak není v žádném případě odložena až k provedení zápisu.

Ohledně jiných věcí může modifikace nabýt účinky erga omnes zápisem do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu vedeným Notářskou komorou. To však pouze jen v případě, že je to v modifikaci ujednáno, či o to manželé požádají. Nedojde-li k zápisu, modifikace vůči třetím osobám účinnosti nenabude. Je-li modifikace zanesena do speciálního veřejného seznamu dle ust. § 721 NOZ, pak není třeba souhlasu třetí osoby dle ust. § 719 odst. 2 NOZ. Rozlišení účinků modifikací dle data vzniku pohledávek nebylo dosud promítnuto do procesních předpisů.

Účinků nabývá modifikační dohoda tedy za různých okolností ohledně odlišných částí jinak. Primárně je modifikační dohoda dvoustranné právní jednání mezi manželi. Účinky tedy nabývá uzavřením manželství, a to zejména inter partes. Účinnost dohody vůči třetím osobám je nutné posuzovat dle konkrétního případu. Jde-li o modifikační dohodu uzavřenou po vzniku závazku s třetí osobou, je nutné mít souhlas této osoby. Důvodová zpráva dokonce hovoří o souhlasu ve formě notářského zápisu, což je dle mého názoru nadbytečné. Vzniknul-li závazek po modifikaci společného jmění je dohoda účinná, byla-li vložena do veřejného seznamu. Bez ohledu na to, zda byla vložena do speciálního veřejného seznamu, avšak týká-li se věci zapsané do veřejného seznamu, nastávají účinky zápisem do tohoto seznamu.

Závěrem

Nový občanský zákoník tak klade větší důraz na vůli a aktivitu jednotlivců vstupujících, ať už do manželství, tak do vztahu s jiným subjektem v manželství. Jediným problémem, co způsobuje značné komplikace v rozvinutí nové právní úpravy, zůstávají procesní předpisy, které modifikační režimy manželského majetkového práva a jejich účinky erga omnes poněkud brzdí a nadále je nutné využívat vylučovacích žalob.

Mgr. Kamila Tajovská

e-mail: ak.tajovska@email.cz

[1] § 3026 z. č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník.

[2] § 718 odst. 3 z. č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník.

[3] § 719 odst. 1 z. č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník.

[4] Hrušáková, M., Králíčková, Z., Westphalová, L. a kol.: Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 1380 s.

[5] Rozhodnutí Nejvyššího soudu, ze dne 12. 4. 2005, sp. zn. 22 Cdo 1593/2004 (C 3376).

[6] § 720 odst. 2 z. č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník.

Další články:

- [Smluvní autonomie vs. ochrana slabší strany v moderním kontraktačním právu](#)
- [Reklamace vad stavby](#)
- [Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích jednotek na plnohodnotné byty](#)
- [Oceňování nemovitosti a přiměřená náhrada při zrušení spoluvlastnictví](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 33.: Prevence střetu zájmů \(jednatel × společnost\)](#)
- [Úročení jistoty \(kauce\), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl](#)
- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)